

Uit de jaren dat de Bussumse brandweer met emmers werkte

Tragische dood

Tragischer nog, was de dood van de 23-jarige Bertus Blomberg, zoon van de smid. Hij hoorde, dat vrouw Krijnen zich nog in de woning bevond; hij bedacht zich geen moment maar rende door het vuur naar de vrouw en haalde de reeds half bedwelmde vrouw naar buiten. Hierna ging hij weer naar binnen, daar hij dacht nog meer personen te kunnen redden. Tot grote schrik van de omstanders kwam Bertus niet meer terug en men vond hem eerst toen de brand geblust was in de kelder; blijkbaar gestikt, niet verbrand.

Het dorp was diep verslagen over dit verschrikkelijke ongeluk. Temeer omdat dit reeds de derde zoon uit het gezin Blomberg was, die op bijzondere wijze het leven verloor. Eén was namelijk door een molenwiek doodgeslagen en weer een ander verdronken.

Tweede brand in een maand!

Bussum maakte toen een „rampperiode” door want nog geen maand later — 11 November — brak opnieuw brand uit. Thans bij de bleker H. Banis, in de Bussum werd gewekt — het was droogschuur van diens blekerij. laat in de avond en vroeger gingen men nog met de kippen op stok — door het luiden van de klok van het niet ver verwijderde stationsgebouw en onmiddellijk schoot ieder weer in de kleren — er was toentertijd blijkbaar groter burgerzin — en daardoor kon de brand tot de schuur beperkt worden. Er kon echter niet verhinderd worden, dat er veel was goed verbrandde, wat in de tijd zonder bonnen en punten uiter-aard 'n minder grote ramp was, dan dat 't op 't moment zou zijn.

Ondanks dit betrekkelijk goede resultaat, kwam men toch langzaam aan wel tot de ontdekking, dat de beschikbare blusmiddelen volstrekt onvoldoende waren en men bij een brand van groot formaat weinig zou kunnen uitrichten.

Deze ontdekking bracht in April 1876 de heren W. Cremers, J. Biegel, H. Boelen en nog 67 andere inwoners er toe, in een uitvoerig adres de gemeenteraad te wijzen op de onvoldoende uitrusting van de brandweer.

Het dak kon niet bespoten worden.

Er was slechts een draagbare brandspuit, die dan bovendien nog ongeschikt was, om het dak van een groot huis met de waterstraal te bereiken. Er ontbraken brandladders en emmers moesten de omstanders zelf maar mee brengen... Was de brand op een plaats, die op enige afstand van de haven lag, dan was er zelfs helemaal geen water, omdat men brandputten niet kende.

Heel erg scheutig bleek de raad niet met het verstrekken van contanten, maar ze vond toch wel, dat er brandputten moesten komen en 3 November — ook toen bleken de officiële instanties dus reeds het standpunt van haast je langzaam te huldigen — werd van gemeentewege het maken van dertien gemetselde brandputten aanbesteed.

Maar nog was er geen water

Helaas bleek ook deze verbetering niet al te veel te helpen want toen de brandweer 6 November 1877 werd gealarmeerd voor een felle brand in de boerderij van R. v. Eyden, bleek er wederom te weinig water. De putten hadden namelijk niet genoeg voorraad voor de spuit! Daar de haven bovendien te ver weg was, om met emmers te werken, ging de boerderij met oogst en al in de vlammen verloren.

Hoe men toch langzamerhand tot verbeteringen kwam, zullen we in een volgend artikel zien.

En vaak was er geen water

In het oude Bussum van de negentiende eeuw werd de, toen nog landelijke, rust slechts zelden verstoord door brand. Greep het gevreesde vuur echter om zich heen, dan was het ook meestal raak, daar de bestrijdingsmiddelen over het algemeen zeer primitief waren. Dat was bij de bekende brand op 12 October 1874 bij de boerderij van D. Krijnen ook het geval. De boerin, die bezig was spek in de koekepan uit te braden — dat kon toen nog! — merkte, dat onverwacht de vlam in de pan sloeg. In haar angst beging zij toen de onvoorzichtigheid, water in de pan te gieten, waardoor de vlam zich verspreide en de licht brandbare voorwerpen rondom aantastte. Het gevolg was, dat de hele boerderij in een mum van tijd in vlammen stond. Het halve dorp kwam aanrennen, om te redden wat er te redden viel. Dat was overigens niet veel en de brandweer kon slechts het buurhuis van J. Ernst behouden; de woning van Krijnen brandde volkomen af.

Het Bussum van 1880 paste beter op de dubbeltjes dan op branden

Maar opperwachtmeester

Heineken was paraat

Zoals we in het eerste artikel over de voormalige brandweer hebben gezien, was men in 1877 zover gekomen, dat brandputten werden aangeschaft, die echter weinig hielpen, omdat er te weinig water geleverd werd, om 'n brand voldoende te blussen.

Opperbrandmeester C. L. van Kesteren ging echter niet bij de pakken neerzitten maar diende onmiddellijk na het ontdekken van dit feit een verzoek in om de koop van een aanjager over te gaan, waartoe de raad op 3 September 1878, bijna een jaar later, besloot. De heren E. van Klaarwater - toepasselijke naam! - en L. Gerritsen werden toen tot brandmeester benoemd.

Ongetwijfeld zou de heer v. Kesteren, die een energiek man was, nog veel voor de modernisering van het Bussumse brandweerapparaat gedaan hebben als hij door zijn benoeming tot directeur van de Amsterdamse Panorama Maatschappij niet genoodzaakt was geweest op 1 November 1880 ontslag aan te vragen.

Weer een slachtoffer

Zijn opvolger, de heer A. G. Heineken, Dzn., hoefde niet zo heel lang op zijn eerste zware brand te wachten: In de nacht van 1 December 1881 ging de woning van Gerrit Koelink en Jac. Banis in vlammen op. Het gezin van Banis kon zich nog juist redden maar de 59-jarige Gerrit Koelink werd pas later in de ruïnhopen teruggevonden: verkoold.

Dat zinde de brandmeester natuurlijk niet en hij nam — energiek als zijn voorganger — maatregelen, om het corps in ieder geval zo paraat mogelijk te maken.

Hij riep daarvoor zijn mannen zo nu en dan bijeen en dan werden er oefeningen gehouden.

In de zomer van 1886 werd ook een dergelijke oefening gehouden op „De Driest" en ter animering had het gemeentebestuur — op verzoek van de brandmeester — een bedrag van f 15.— uitgelooft voor de manschappen van de spuit die het eerst water zou geven.

Water na 4 minuten!

Twee brandspuiten, de spuit A en de aanjager, stonden voor het raadhuis en bij elke spuit waren twee slangen. Na het gewichtige startsein van de brandmeester was Jan en alleman direct in beweging om de grote strijd te winnen. Het resultaat was verbluffend: in de ongelooflijk korte tijd van... vier minuten gaf de aanjager water! Het was een victorie op het nippertje want nauwelijks een seconde later had ook spuit A succes.

Het was ondertussen tevens een bezigheid, die het mensdom veel vermaak schonk en dan ook nog lang het gesprek van de dag was.

Altijd de dubbeltjes!

De Opperbrandmeester wilde het hier echter niet bij laten en probeerde ook steeds zijn materiaal te verbeteren. In dit streven had hij echter veel tegenwerking van het gemeentebestuur, dat aan de dubbeltjes dacht, en aan zijn eigen brandmeester, de gemeentearchitect, Everts.

Natuurlijk beviel hem dit niet en 3 Maart 1887 bood hij dan ook zijn ontslag aan. Hij wees er daarbij op, dat hij herhaalde malen gewezen had op de onvoldoende wijze waarop de nachtdienst was ingericht, zonder dat daar ooit notitie van genomen was. Daarbij kwam dat het dagelijkse gemeentebestuur, zonder hem gehoord te hebben, rollend materieel en toebehoren — aanjager en slangen met koperen sluitstukken — verkocht had, wat de opperwachtmeester, niet geheel ten onrechte, als een bewijs van minachting voor zijn persoon opvatte. Deze brief van de heer Heineken liet heel wat stof opwaaien maar daarover in het derde en laatste artikel.

In 1898 kreeg Bussum een vrijwillige brandweer

Een raad, die bakzeil haalde

Ons tweede artikel over de vroegere Bussumse brandweer beëindigen we met de ontslag-aanvraag van de heer Heineken, die zich „gegrepen” voelde, omdat men buiten zijn voorkennis nieuw materiaal had gekocht. Hij deed deze ontslagaanvraag bij de gemeenteraad, die nu toch wel even van streek raakte, na de brandweer steeds als een stiefkind behandeld te hebben.

De burgemeester wees er op, dat de heer Heineken veel had gedaan in het belang van de gemeente, dat hij dat had getoond door in geval van brand zeer snel met voldoende materiaal ter plaatse te zijn, zodat hij met leedwezen van dit besluit had kennis genomen. (De gebruikelijke dankbaarheid dus, als het bijna te laat is). Ook de raad tekende verzet aan tegen deze gang van zaken en toen kwam wethouder Majoor verklaren dat over de aankoop contact was geweest met de gemeente-architect (brandmeester) en men had toen gedacht, dat de Opperbrandmeester er ook wel van gehoord zou hebben. . . Ten slotte liep het geval nog goed af en bleef heer Heineken.

Brandende briketten

Nog een grote brand zou deze Opperbrandmeester met succes helpen bestrijden en wel die in de brikettenfabriek van Jan Veen, Fock en Kuiper op een mistige Januari-Zondagmorgen in 1888. Ditmaal was het de klok van de St. Vitus, die de burgerij wakker riep.

Een half uur eerder had de nachtwacht nog alles in orde bevonden en om half zeven sloegen de vlammen verwoed uit en bedreigde een vonkenregen de aangrenzende gebouwen. De brandweer pakte de zaak echter energiek aan; om 9 uur was het gevaar geweken en om 11 uur kon worden ingerukt.

Dit was de laatste brand van formaat die opperbrandmeester Heineken meemaakte. Hetzelfde jaar legde hij zijn functie definitief neer.

De Vrijwillige Brandweer

Tien jaar later werd de Vrijwillige Brandweer in Bussum georganiseerd. In 1898 werd een advertentie in het plaatselijke blad geplaatst, waarin een oproep werd gedaan voor personeel. Gevraagd werden 135 manschappen op een jaarlijkse gratificatie van f 2.50 en een verdienste van 25 cent per uur bij brand of brandweeroefening. Het kader, dat niet bezoldigd werd, bestond uit: een opperbrandmeester, een assistent opperbrandmeester, een secretaris, 9 brandmeesters en 9 onderbrandmeesters. Tegelijkertijd werd besloten het spuihuis van de Brinklaan te verplaatsen naar de „meer bevolkte buurt bij de chocoladefabriek”. De gelden, die voor de brandweer op de gemeentebegroting waren uitgetrokken, waren berekend op drie branden per jaar. De wereld was blijkbaar toendertijd minder „brandbaar” dan tegenwoordig. . .

En daarmee was dan de enorme organisatie begonnen, die weinig meer te maken heeft in 'n rubriek „Uit vroeger dagen.”